

san 1981

san tannan — nimorò 115
 sètanburu kalo — san 1981
bp:24 - bamakò (mali)
 telefon: 22-21-04 CCP: 0155
 dörömè 5
 Kibarudilaw kuntigi: amadu ganyi kanté

mali ka yèrèta san kùnbèn

Nin Sètanburu kalo tile 22 don, Mali ye san 21 sòrb. Jamana maralen kòròw bolo, san 21 kelen, yèrèta kònò, o tè fosi ye, n'a y'a sòrb nafa tè jamana min dugukolo jukòrò a n'a kòkan.

Komi fosi ma se ka ye Mali jamana dugukolo jukòrò, min bë se k'a bò nògò la; fosi fana ma se ka nyè à dugukolo san fè, ja sababu la, Mali de tògò ye ko jamana sègènnenn.

yèrèta girinya

Bèe dun y'a dòn ko jamana sègènnenn kunkow ka ca, wa k'u tè ban, cèsiri kò. Cèsiri ka mun ani mun kè?

Cèsiri ka baara kè bèn; kanu; kelenya ani jèlenya kònò; i n'a fò tilennenya. Bawo, jamana hòrònyalen sègènnenn kònò, a tè bèn dòw ka baara kè dò wèrèw k'o tònò dun.

Olu n'u nyogonnaw de bë mògòw fari faga, fo k'u nyinè yèrèta kòrò n'a girinya kò. Tilennenya de bë sègèn kun mògò la sani i ka don ka se.

n. fini-
ò. o bë
kònò.

nè dibi
ègè fa-
la tuma

tinyè
uma ye
u fè, i
oi kan.
o mana
in. n'i
bi kan.
kònò)

Kibaru

a bë bò kalo o kalo, faso ka kibarudiso ka yamaruya kònò

balikukan donba

San o san, Sètanburu kalo tile 8 bë bén balikukan donba kùnbèn ma. O don késón, fèncaman bë kë yòrò bëe, walasa ka dusu kura don kalandenw n'u karamogòw kònò. Kalan jòyòrò hakili dayèlèli la, o bë fò; a jòyòrò jamana baara la, o bë fò.

Olu ye fènw ye, da sera minw ma, nyinan, san 1981 balikukan donba seliw sen fè. Bamakò ani Mali dugu caman wèrèw la. Nka, kumate se ka bila wale nò la dè...

yafa nyini

Kibaru bòbaliya bë kalo saba bò sisan. O ye wale ye min cè ma nyi. Nka, kibaru dilalaw nò kisè kelen t'a la. A jalaki bë "EDIM" de kan, n'o ye ènpirimerie ye, kibaru bë dila masin na yòrò min na.

Enpirimeri Kase Keyita tògò la, kibaru dilalaw bë yafa nyini mògòw fè a bòli sumayali la. A kèra cogo o cogo, a mènna cogo o cogo, aw bëe kelen kelen b'aw ka kibaru nimoròw dafalen sòrb, k'a bén aw ka warì bòlen hakè ma.

kòngò kùnbènni don sugandira dinyè kònò

Jamana yèrèma hòrònya lenw ka tònba bolofara min nyèsinnen bë kòngò kow ni balokow ma dinyè

kòngò kùnbènni don dinyè kònò

1981 okutòburu
tile 16

kònò, n'a bë wele ko "FAO" o y'a kanu don kelen ka sugandi, k'o kè kòngò kùnbènni don ye jamana bëe kònò. O don taara bén Okutòburu kalo tile 16 ma.

wale kòrò duman

A kun ye dèmè nyini ani dèmè lase de ye, jamana wale, se kise kelen tè minun ye sira bëe kan. A wale sigili sen kan, o ye ko cènyiye; a kòrò ka di fana, n'a bòra a sira fè. Nka jamana n'a kònò mògòw dèmèbaga fòlòw y'u yèrew de ye.

kibaru kanubagaw kuma yòrò

sira foro baara cogo bè sira nyè

Samiyè fè, sira sunw ni nyogon cè ye santi-mètèrè 50 ye. O b'a jira ko taari kelen sira sunw bè bén 25 000 ma samiyè fè, sabu o tuma sumaya ka bon. Sira furabulu bè bonya.

Sira kisè serilen kò tile 55 fo ka taga a tile 60 la, sira shyèn bè se turu ye. Taamashyèn dama dòw b'a jira ko sira shyèn sera turu ye
-Fòlò:sira shyèn mana janya ka se santimètèrè 15 ma.

-Filanàn: sira shyèn furabuluw mana kè 5 wàlima 6 ye.

Aari kelen, n'o ye fan ni fan mètèrè 10 ye, o sira shyèn bè bén taari kelen turuli ma. sira wèlènw ni nyogon cè ye santimètèrè 80 ye Taari kelen wèlènw bè bén 125 ma.

Ni mógo min b'a i ka Ni mógo min b'a fè i ka sira ka nyè, i bè foro tila, min b'a to wèlènw janya bè kè mètèrè 17 ye, sabu n'i b'a són tilema fè, fo ji ka don a kòrò joona.

Tilema fè, taari kelen sira sunw ye 31 250 ye, sabu o tuma mansin bè ji sama ka sonni kè. Sira turulen kòfè tile 7, i bè sira sunw salenw bò ka dò turu u nò la. Sira turulen kò tile 20 i bè nògò kè a la, n'i b'a nògò don, i bè dingè kelen sen sira sunw ni nyogon cè ka taga.

bén dingè 4 ma. N'i bè nògò don, kana a madon sira sunw na, n'o tè a b'u jeni. Farafin sira bè sènè yòrò min na, n'i ye a sira in sènè ye, o sègè b'a faga.

Seku Amadù Kulibali Samaya sènèkè kuntigi (O.H.V.)

an ka nyogòn faamu

Tinyè don anw b'a fò tuma bée k'aw ka sèbèn kè ka ci anw ma. Aw ye o bò a sira fè, bawo anw bè lètèrè caman sòrò ka bò aw yòrò. O siratigè la anw ka foli bè kibaru kanubagaw bée ye dan tè foli min na.

Nka ko kelen bè yen, fo an ka nyogòn faamu o la; iy'a dòn mógo o mógo n'i ye lètèrè ci mógo wèrè ma, i sago ye i k'a jaabi sòrò joona, mógo caman bè dimin anw kòrò ka d'a kan: u ma u ka lètèrèw jaabi mèn. anw bè jo d'u ma, nk'anw fafa bè a kun fò u ye.

-lètèrè cilen bée tè se anw ma kibaru la yan -Wagati min bè anw bolo arajo la o ka surun.

-Lètèrè dòw bè yen dajuguya kumaw b'u kònò minw tè se ka fò arajo la.

-Lètèrè dòw tè se ka kalan, nka sisani, an bè ala tanu, o lètèrè sugu dògòyara an bolo k'o sababu kè a yèrèw ka cèsiri ye kalan fè.

O bée tèmènnen kò min ye kibaru sèbèn bòli sumaya ye, o fana ju bè insiprimèri la(nka kun fana bè se ka sòrò o la insiprimèri baarakèlaw fè) n'o tè anw bè se ka kalo kelen, kalo filia, fo kalo saba kibaru sèbèn dilan ka ban anw fè k'a sòrò insiprimèri ma tila kalo kelen ta labènni la tuma dòw la.

Wa hali bi anw koni bè a nyini aw fè aw ka lètèrè caman sèbèn ka ci anw ma.

Mamadù Nyama Jara kibarudilala Bamakò

san 198

kibaru kanubagaw kuma yòrò

taara

a' y'a da, npogotigiw..
a' ye Taara da.

Taara bè cèbaw wele :
minnu ye kafow jò, ka jamanaw jò,
ka cè farinw wele,
ka farafin ka yèremahòrònya ta kèleçèw wele.

◦ ◦

olu tè tuun,
olu taara,
u taar'u sèmè ni dannaya ye,
ka kala to n bolo,
ka ja to n bolo,
ka jiriba to n bolo,
ka daba to n bolo,
ni olu ye farinya taamashyèn ye,
tilennenya taamashyèn ye,
hakili nyuman taamashyèn,
baara taamashyèn.

jeliw ka nkòni kan fè,
n bè sow girin kan mèn kèlebolo cè la,
ka nègèw jòsi kan mèn,
ka kisèw tèmè kan mèn,
ka sabaatòw gunan kan mèn,
sofaw ka kèle kule kan kòrò.

ni su wulenninw kan y'a ka suma bulon nyènajè,
kabakolo tasumaninw bè min sògò sògò
dakabana filèli la,

Taara.... olu b'o da :

farafinna miiritò
nyamaakè yòrò jan na, a ka kanu fòtò waatiw ye,
mògò kelen sira lankolonw kan,
firiyatò ni nyèji, ani yatiimè hamitò,
kònò su ci kan lasetò jiri tu la,
nyègan boli sòntò.

Taara bè mugu jenilen fò,
ka kèle yòrò joli kènè fò,

ka saya teli suma fò,
ka cè minèlen danbe fò,
ka sebaa kòsegintò ka se fò.

Taara b'a lamènbaaw dusu wuli,
k'u miiri ta kunun na,
ka tila k'u masuma, k'u segin bi la,
min bè fèn bèe mara,
ni fèn bèe bòlen don nyòn fè,
nka ni fèn bèe ma fara nyòn kan.

n b'i da, Taara,
ka n fa n faso tògò kòrò la,
ka wasa, ka n yèrè ye kèle cè ma,
Laji Umaru kòrò, Amadu Tali kòrò,
Fakòli kòrò, Turamakan kòrò, Kunbi José kòrò,
k'u ladege, ka n dungò fa.

u bè min, n bènbakè farinw,
u ka tama don n bolo,
ka n kalan ko kòròw la ?

aw tè tuun,
nka aw joli bè n na.
aw tè tuun,
nka aw yé n sòn jamu ni tògò,
ka n sòn bonya la, ka n sòn n bonyòn kanu la.
aw tè tuun,
nka aw ye n sòn fasoba la,
jonya tè sigi miñ kan tuun.

◦ ◦

a' y'a da, npogotigiw..
a' ye Taara da.
a' ye Taara da halì bi,
a' ye Taara da u ye tuun,
minnu y'u joli di,
k'u hakili di,
ni bi, olu tè tuun.

Sada Sisoko

kibaru kanubagaw kuma yòrò

n ma , ne ba, farafinmuso

n ma, e ye jòn ye dè ?
i t'a to, n ka dòonin fò i ye ?

◦ ◦

n ma, ne ba,
kògojiba,
min bè
kurunw,
jègèw,
bamaw,
bisimila.
min falen don
nafolo caman na.
kògòjiba
jabali,
n'a ka hinè,
n'a nafaba.

n ma, ne ba, farafinmuso,
i ma sa.

n ma, ne ba, barò,
e ye jòn ye sa ?

kungokolonba tè wa ?

min ye,
sogow,
kònòw,
hali saw
ni waraw
jigi ye.
nin bée b'i cin,
k'i farafara,
k'i sogen sogen,
nka i b'u mara, i b'u balo,
k'u lakana,
k'u sabati.

n ma, ne ba, farafinmuso,
i ma sa,
i tè sa.

n ma, ne ba, farafinmuso,
e ye jòn ye sa ?
n'k'a fò ? n ma ?

hèe, sununkunba tè wa ?
fèn bée
b'i bòn,
k'i ko,
k'i mun
i kan.

n ma, ne ba, farafinmuso,
i tòoròla, i tonyòla.
farafinmuso laadiri,
muso nyuman,
i sara tè sòrò.

n ma, ne ba,
falaniw naanibaga,
denniw tòpòtòbaga,
cèbaw laadibaga,
faso jigi,
faso kòkolo,
faso dili,
i ni sègèn,
i ni ce,
i ni sinyèna.

◦ ◦

hòrònmuso,
foli b'i ye.
abarika
kunun,
abarika bi,
abarika hali sini.

Yòrò Mènkòrò Jakite
Buguni

kuma kòròmaw jaabi

nyininkali dò kèra arajo la ko fèn dò bè dinyè kònò,
ko o de ka jan ni fèn bée ye, ale de ka surun ni fèn
bée ye.

ne ye jaabi min sòrò a la, o file nin ye : o ye nyè
de ye, nyè de ka jan ni fèn bée ye, ale ka surun ni
fèn bée ye fanà.

Male Konate
Banindala

◦ ◦

Fajigi Sisòkò ka kuma kòròma dò bòra kibaru nimòrò
104 kònò, ko : fèn joli ye dinyè fèn bée wolo ?
ne hakili la, o ye fèn fila ye : bèn ani bènbaliya.

Mani Dabo
Gunfan

kibaru kanubagaw kuma yòrò

nyinè ni jakuma ka juru don

Nyinè ye tiga segi kelen juru ta Jakuma fè, ko ni tigaw senna a a b'a sara. Jakuma ye tiga juru don Nyinè la, a k'a kè k'a ka denbaya lahinè, sani tiga sen cè. Tiga sen waati selén, Jakuma nana Nyinè ma, ko ayiwa, n'nana n'ka juru kani; Nyinè ko Jakuma ma, a k'a munyu fo tigaw ka ladon k'a ban. Kalo damadò o kuma kò, Jakuma nana Nyinè nyinika juru ko la. O ma bèn ni Nyinè ka don nyuman ye, a, ko Jakuma ma, a k'a ku ta ka bò, ale tè sènèkè, tiga t'a bolo, a kumakan duman t'a da. Wa ni Jakuma m'a sen teliya ka bò, a n'a ka denbaya b'a kunci; a kana Jakuma sen y'a ka so bi ta kò juru ko kuma la, jòn yèrè ye Jakuma seere ye juru ko in na.

Jakuma dimilen bòra Nyinè ka du kónò. O don, Jakuma tun bè se ka Nyinè n'a ka denbaya bée k'a mago ye, nka, a y'i miiri dinyè taa cogo n'a segin cogo la. A ko, o tuma, fo kiri ka tigè n'ni Nyinè cè, a b'o kelen kuma de la, fo ka t'a bèn ni faama ka Dononkòrò ye. Jakuma y'a diminan ko nyèf'o ye, o y'a jaabi, ko Nyinè ni Jakuma ka kèle t'a nyè sira la, a da tè don nin kunntan kuma la.

Kura farala Jakuma ka dimi kan. A kelenna kumatò ni faama ka Jigiba bennna, Jakuma y'o lajò, k'a ni Nyinè cè nyèfò, min tèmènn'a ni Dononkòrò cè, a y'o fò. Jigiba ko Jakuma ma, e balo ye Nyinè sogo ye, i dun bè mun kiritigèla nyini tun; Jakuma ko, Jigiba, i ka kuma in ye tinyè ye, nka n'b'a fè kiri de ka tigè n'ni Nyinè cè, jo ka di jotigi ma, ka jalagitigi fana jalagi. Jigiba ko Jakuma ma, taa nyèfè n'i ka kunntan kan ye, ne tè kiritigèla ye, wa nin yèrè tè n'dadon kuma.

Jakuma b'o sariya si-ra de kan, a bennna ni faama ka Fogotiba ye, a k'o ma, Fogotigi, ma deli k'i lajo dè, nka bi kuma bè nfè. Jakuma donn'a ni Nyinè cè la, a y'o fò, k'a ni Dononkòrò cè lakali, a ye Jigiba fana ta nyèfò. Fogotigi ye. Fogotigi ko, tinyè don k'e, Jakuma, n'b'a fè k'i nyininka, e balo ye fèn jumèn ye ? i ye balofèn wèrè sòrò min tè Nyinè ye wa ? ja i ka fasan dara tile la sa dèrè, ayi, a tè fò ka tèmèn nin kan. A fò ni fasan tè, e ka kan k'i yaala bulondaw bée la ka kiritigèla nyini, e ma se k'i ni Nyinè cè kèle ban a ka so yen. I bò n'nyè nka tèmèn, n'i ye n'lajò nin nyègòn wèrè

la, ka kiri tigè e ni Nyinè cè, n'na n'sen kè k'i tan. Sira bila n'ka taa, ci t'e la, ci dun bè n'na.

Jakuma ko Fogotigi ma, Fogotigi, i ye tinyè fò, nka min tun ka di ne ye, o ye kiri ka tigè an fila cè, walasa k'a dòn min don, jotigi k'a ka jo sòrò, jalagitigi ka jalagi. Ayiwa, ni aw si ma se ka sariya boli ne ni Nyinè cè kèle la, na yèrè bè nka sariya boli Nyinè kan bi.

Jakuma ni Nyinè ye dugulamini dabò; u nyègòn sòrò yòrò kèra faama ba ka bugu kònòna

ye. Faama ba dun man kène, a tè se k'a yèrè kè fosi ye, f'u kèle bè ka tasuma mènè a ka kalaka kòrò.

Jakuma y'i kè Nyinè kan, u nana bin sange ka k'o juru tigè ka bin tasuma la, Jakuma ye Nyinè nyimi, nka tasuma ye bugu minè faama ba banabagatò dalen kan, faama ba sara.
(a tò bè bò kibaru nata kono)

Iariweli sèriwusida b'a laadi a' y' a siginyògòw ka kènèya labato

Sanga ni waati bée, a wajibiyalen don, a ka t'a ka nyamanw bón nya manto kan dugu kó fè.

Sugu la, a'kana dumunifènw yèrèkè abada du-gukolo ma ; o bë kasara lase sannikèlaw ma. A bènnen bë, a ka tabaliw nyini.

Kènèya bë : bana bë. Mògò b'i yèrè tanga bana ma, k'i ka kènèya jiidi. Nka kènèya tè se ka sira sòrò fò jèlenya ka sabati konyuman. O kama, sanga ni waati bée, fèn saba bë, minw ka kan ka saniya:siso ; suman, ani fini.

Tobili minènw bë ko, k'u jè, ka tila k'u datugu minèn belebele dòw kónò. N'o kèra fènnynè-namaw tè sig'u la, wa wulu wali jakuma si da t'u sòrò.

Min ye sumanko ye, o ka gèlèn. Fèn o fèn bë taa kónòbara la, o sani-yali ye diyagoya ye. O la, suman tòw ; nyenyèn jiriden tòw ; furabulu tòw ; minfèn tòw ; ninnu bë ka kan ka lasago yò-rò saniyalenw na; walasa u bë latanga nyinèw ma, ani fènnynènama; wuluw ni jakumaw.

Jèlenya tè nin fèn kofòlenw dòròn bolo. Siso ka kan ka saniya. So mana furan sanga ni waa ti bée, nyaman bë lasogo minèn dò kónò kèrefè; o minèn bë datugu fò ka fa. N'a fara, a bë taa bón nyamanto kan. Nka denmisènni fitininw man kan ka kè nyaman bónbagaw ye ; sabu, u bë són k'a bón sira kan, wali, ni duguba don, bolifèn dò b'u lajaba.

bamanankan

Samanni Siginidenw
(Voyelles longues)

aa...faama.....seigneur
ee...seere.....témoin
èe...fèerè.....moyen

ii.kiiti.justice divine
oo...foori.....achever
ðø...kòori.....coton
uu.juuruya..descendance
araka.....rakaat
atayi.....thé
asèti.....assiette
ayi.....non
bagavenin
bagan.....bétail
baganin.....fougère
dalasi.....5 francs
dali.....création
damajalan.....urétrite
jagaro.....aubergine
jahili.....ignorant
jakuma.....chat
fatò.....fou
fè.....avec
fègèn.....léger
gaso.....cuisine
gato.....gâteau
gawali.....francisque
hiji.....pélerinage
hinètò.....pitoyable
hiriba.....usure

Nunna Siginidenw
(Nasales)

an....ban.....palmier
e...denso.....utérus
èn...dèn.....élider
in....jin....forteresse
on...dondala...réussite
ðn...bónsón.descendance
un...bunteniku.gachette

bamanankanna gafe: jèkabaara tòn farafinna dugu dò kònò

mògò dòw bè Bobojuaso, Otiwita jamana na, o mògòw ye jèkuludò sigi, k'a tògò da kò "Graap".

gafe caman dilanna Graap in fè ka nyèsin farafinna sènèkèlaw ma. o gafe dò bayèlèmana bamanan kan na Mamadu Yusufu Sise ni Buguzanga Goyita fè, ka bò Kucala kotonyèrè la.

◦
◦◦

o gafe in kònòna kuma nyèsinnen bè min ma, gafe sèbènbara yèrèw de b'o jira an na, ko :

"gafe in kònò, sènèkèla saba b'u ka jèkabaara tòn masala bò aw ye. jè in sigira sen kan kabini san 1960, obènna u ka jamana yèrèta san ma.

min kèra jè in sinsibaga ye, o de y'a nyémôgôba ye hali bi.

tòn miiriya bòra dugu mògòw yèrè de la. kabini o tuma, u ye nyògòn minè, yaasa k'u ka dinyèlatigè nògoya. dunan si tè u ma, laadili ko wali wari ko sira la, u yèrè de b'u ka fèn bée nyènabò u yèrè ye. ni musaka bò don, u b'u jò n'ò ye.

nin nyògònna ka dògò. bawo, yòrò caman na, tòn w jigi dalen bè mògò wèrèw ka dèmè kan, i n'a fò, wari, minènw, furaw, lakkòlidènw... yòrò caman na, tòn denw miiri b'a la, k'u yèrè bakun tè se ka baara fosi kè, n'u ma dèmè. o de kosòn, u dulonnen bè to cikèlakòlidènw ni wariti-giw ni dunanw na. u tè se ka baara fosi kè u yèrè ye, min bè kè sababu ye k'u bò nògò la.

nin cikèla saba ka baara ka kan k'an waaju : anw cikèlaw, an bè se k'an yèrè dèmè, k'an yèrè labèn, k'a sòrò, an dulonnen tè mògò si la.

n'an y'o kè bèn kònò, an yèrè de bè kè an yèrè kun ka nyèttaa sinsi bere fòlò ye.

echanges 15

jèkabaara tòn
farafinna dugu dò kònò.

On va chercher le feu chez celui qui part le premier aux champs"

mògò saba in kumana u ka baaraw kan. n'aw ye baabu min kalan, aw bè nyininkali misèn dòw sòrò olaban

na. o nyininkaliw bè se ka mògò hakili jakabò o baabu kònò kumaw kan."

gafe in sòngò ye dòròmè 70 ye.

tobilikè dibi

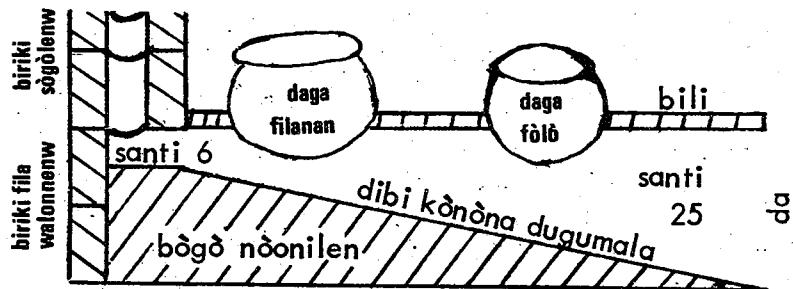
dògò jenita jateminè

a jirala kibaru tèmènènw kònò ko tobilikè dibi mana kè mògò min fè, dògò ko bè nògòya kosèbè o tigi bolo. a fôra ko dòw yèrè y'a kòlòsi, k'a dòn, k'a fò ko tobilikè dibi ye miñ bò u ka dògò jenita la, o y'a tilancè nyògònna ye.

o la sa, ni mògò ye dibi jò, ka tobili kè n'a ye, i ka kan ka o tobilikè dògò jateminè. o jateminè de b'a to, i bè se k'a dòn n'i ka dibi nyèna, walima n'a ma nyè. dògò min tun bè jeni ka kòrò, ni fèn bòra a la, o jate bè minè k'a dòn. ni fèn ma bò a la, o fana bè dòn. ni fèn farala a kan sa, o kun bè nyini hakili fè.

o kun bè nyini yòrò minnu na, o dòw filè nin ye :

- ni dibi kònòna ma kòròta konyuman daga filanan kòrò, i kò a sèbènna cogo min kibaru nimòrò 112 kònò, o bè kè sababu ye ni daga filanan tè wuli joona. o dun mana kè, dò bè fara dògò jenita kan, ka funteni bonya, walasa a ka wuli. dògò caman bè taa o la.

- sisi bè bò wo min na, n'o bonyana kojugu, funteni caman bè bò o fè. o dun na, fo dògò ka jeni ka o funteni nònabila dibi kònò, fo ka se ka dagaw wuli.

n'o kèra ten, sisibòyòrò de ka kan ka labèn, k'a wo dògòya. dòw bè taaran de kè sisibòyòrò ye.

- a ka ca a la fana, ni dògò bè jeni kojugu, a sababu dò bè se ka kè finyè de ye : finyè bè don dibi kònò, ka taa ni sisi ni funteni bée ye sisibòyòrò fè. dògò jeni kòni tè se ka kè finyè kò, nka ni finyè bonyana ka dama tèmè, o fana bè dògò caman jeni k'a finyè gansan.

o la, fèerè dòw bè tigè, yaasa, kènè ma finyè manci cogo o cogo, dibi kònò finyè bè to a hakè nyuman na, a kana bonya kojugu, a kana dògòya ka dama tèmè.

dòw bè daga kolon cilen sigi sisibòyòrò da la, walasa finyè kana se ka bò kosèbè sisibòyòrò fè. dòw bè nègè falafala labèn, k'a don sisibòyòrò cèmancè la, nègè falafala min bè se ka don, ka bò : ni finyèba donna dibi kònò, o nègè falafala bè don kosèbè, ka finyè tèmè sira dògòya ; ni finyè dògòyara dibi kònò, o nègè falafala bè labò dòonin, ka sira di finyè ma.

dòw fana bè fèn dò bila dibi da la. o fana bè finyè bali ka don dibi kònò ka dama tèmè. nka, fo ka dògò bolow surunya, f'u ka se ka don dibi kònò, k'a sòrò, u kun tè kènè ma.

- cogoya wèrèw bè se ka kè, n'o b'a to, dògò bè jeni ka dama tèmè. a bètè se ka fò k'a ban nin kibaru in kònò. e muso min bè tobili la, e de bè o jate minè k'a dòn : bon sibaga, o tigi de bè a sanji don yòrò dòn koyi.

dibi ladon cogo

bolofèn bèe bëe mara cogo min, tobilikè dibi fana ka kan ka mara ten. o kòrò dun ?

sisan, baara bè kè ni fèn o fèn ye, a mana minè cogo o cogo, don dò la, finyè bè sòrò a la.

finyè fòlò

finyè fòlò min bè se ka sòrò dibi in na, o ye jò ko jugu de ye : n'a jò cogo ma nyè, finyè bè sòrò a la, o ye wajibi de ye. mun bè na n'o ye ? ni bògò ni cèncèn ma nyògòn ta kosèbè, kogo bè pèrèn. pèrèn yòrò ka teli

ka kè a dawolo n'a selekew la, kuma tè dagaw sigi yòrò ma. dibi sanfèla yèrè bè pèrèn. hali nègèw donna yòrò minnu na, o bètè ye pèrèn yòrò ye.

ni dibi pèrènna, dòw bè yen, n'i y'a furancè tigè, ka bògò kura k'a kònò, k'a bila a ka ja, ka sòrò ka tasuma mènè a kònò, o bè nyè. nka, dòw bè yen, wajibi don, fo k'a waraka k'a jò ko kura. o tuma na, dibi in sanfèla de bè waraka, ka segin ka bògò ni cèncèn jateminè ko kura, k'a bili konyuman, k'a bila ka ja, ka sòrò k'a kè magomafèn ye.

tobilikè dibi

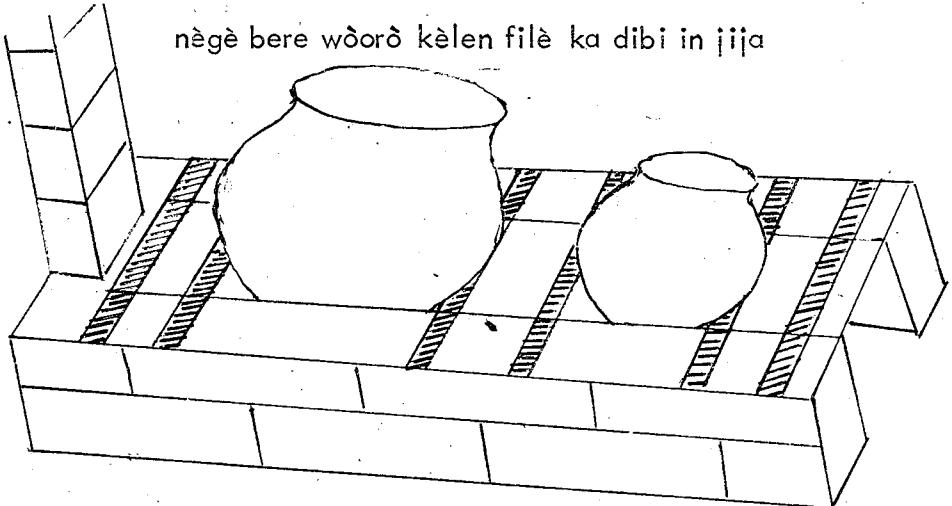
finyè filanan

finyè filanan min ka teli ka dibi caman sòrò, o ye walonni ye : walonni, walima cili bè sòrò to pasali de la, ni to bè pasa ni fanga ye, fanga min ka bon dibi in barika ma.

fèerè min bè se ka tigè o la, o ye ka nègè kè ka dibi jija, ka si jan d'a ma. dòw bè o nègè kè naani ye, ka u sigi dagaw kérèfèlaw la. dòw b'o kè nègè wòorò ye, ka naani sigi dagaw kérèfèlaw la, ka kelen sigi da fanfèla la, k'a tò kelen sigi sisibòyòrò jukòròla yanfan fè

a fòra cogo min na, ko caman bè tobilikè dibi in na, minnu bée tè se kc fò kibaru nimòrò in kònò. cogoya caman bè yen, minnu bè sòrò jateminè fè. ni tobili damèna dibi la, i yèrè de b'a kòlòsi, ka fèerè sòrò, min bè se ka dibi ko in fisaya ka taa a fè.

n'i b'a fè ka tobilikè dibi jò i ka so, san'i k'a jò i kun fè ten, i ka mògòw nyininka, minnu delila ka dibi in nyògòn jò, ka tobili kè n'a ye. a ka ca a la, o tigiw bèna se ka kunnafoni caman di i ma, minnu b'i dèmè kosèbè dibi jò ko n'a ladon ko la.

nègè bere wòorò kèlen filè ka dibi in jija

Bamako yòrò dòw filè, i bè se ka kunnafoni ni dèmè sòrò dibi in jò cogo kan yòrò minnu na :

- Mali musow ka jèkulù nyémògòso (n'a bè wele ko "unèfèmu").
- Nyarela, amèrikènw ka so (n'a bè wele ko "kòrudelapè").
- Kalabankura, Mamadu Fofana fè.
- Badalabugu, masèruw fè.
- Karicèmali, Nagonyimè Iribèn Damèlè fè.

dibi nafa

dibi ko in, a nafa tè se ka fò k'a ban abada. jamana jiri ko, gatigi ka jufalawari, gadonmuso ka tòorò (o min ye kasibali nyèjibò ye), denmisènw ka mafyèya, nin bée ye hamiw ye, tobilikè dibi bè minnu nògòya.

ni masòn ye dibi in jò, a sara man kan ka tèmè kèmè dama damaw kan : warinyini ko tè, nyògònmagonyè ko don.

mògò min mana dibi nyuman kelen jò, i ye dò bò dògò jeni na.

n'i dun ye dò bò dògò jenita la, dò bè fara jamana jiriw kan.

dò mana fara jamana jiriw kan, nèema bè sòrò jamana na.

nèema dun ye hèrè nyèsigi ye.

ayiwa sa, ala k'o nògòya an ye, an yèrèw k'o nògòya an yèrè ye.

jeli baba sisòkò

lamidu soma nyakate

hòròn bèe dama ka kan jòn na

Sabu jumèn bèna a to, u bèna nyògòn ko dòn ?

Don dò,

Du Muke Tarawele ka jònkè bè yen, ko Ala Dungò, jòn gaara don,

a da jala ka gèlèn, a tè malo mògò ma,

a y'i sara a jatigikè la, a ko :

- "N makè",

a ko : "n y'a mèn, masakè dò bè tilebin fè,

ko Lamidu Soma Nyakate,

n bè taa a sègèrè".

Lamidu Soma Nyakate, o kòrò ye jumèn ye ?

A yèrè tògò dè ye ko Soma, denkèfòlò.

An ko a ma ko Lamidu Soma Nyakate,

nka, a tògòkòròba de ye ko Lamidu Soma Duga.

komin denkèfòlò don, Soma, Soma,

a tògò in tununna, a kèra masakè ye,

an y'a ni masakèya fara nyògòn kan,

an ko : Lamidu Soma Nyakate,

ka dugu tògò da a kan, a tògò kolo tununna.

N'o tè,

n'i y'a mèn anw fè bamananna ko "Soma",

a tògò de ye ko denkèfòlò, du denfòlò.

Soma jara a kun sa,

n'o tè, a tògò de ye ko Duga.

Du Muke Tarawele ka jònkè y'i sara a la :

- "N bè taa Lamidu Soma Nyakate deli".

Nka, foyi nege t'a la a jatigikè bolo.

Du Muke Tarawele ko :

- "O bè kè kè.

Jòn kòni, hòròn bèe ka kan jòn na.

Taa".

Du Muke Tarawele ka jònkè, Ala Dungò,

a wulila anw fè yan Segu Nyènina a sen na.

Sennataama, a ye tile kònòntòn kè,

a tannan,

a nana jigin an fè Lamidu Soma Nyakate kan.

A nana, a ko :

- "Lamidu Soma Nyakate,

ne ye jòn ye, n bòra Segu Nyènina,

n y'i tògò mèn, n nana bò i ye ;

kòngò bè n na, minnògò bè n na,
fèerò yèrè fana bè n na."

A ko jònkè ma :

- "Nin tè baasi ye, i bisimila..
n y'i bisimila ni ntura ye."

A ye ntura kè ka jònkè bisimila ;
tile o tile, Lamidu Soma Nyakate
bè ntura kelen kantigè jònkè ye.

A ye tile segin kè.

A tile seginnan,

a y'i sara Lamidu Soma Nyakate la :

- "Ne bèna taa."

Lamidu Soma Nyakate ko :

- "Wa, n ye ntura d'i ma,
ka sokè d'i ma, ka falikè d'i ma,
n ye bakòròn d'i ma, ka sagajigi d'i ma."

Jònkè ko : - "Nin diyara n ye."

◦◦◦

Nka, mògò bè fèn bèe dun ka dunan to, fo kòlòsili.

Ni dunan jiginna i kan,

i bè se ka to dun, k'a to ;

i bè ji min, k'a to ;

nka, a b'i kòlòsi min kè, i tè se k'o dun dè.

Sabu la, ale de b'e kòlòsi,

n'i bè fèn min dun.

Jònkè tora, a bè jeliw kòlòsi tile segin in kònò.

Jònkè labilalen,

a ko Lamidu Soma Nyakate ka jeli kuntigi ma,
jeli Buwakari, o fana, an bèe lajèlen y'o bonya,
an tè sòn k'a tògò fò, an ko a ma ko "jeliba",
jònkè y'i sara, a ko :

- "Jeliba,

i tè taa n bila sira wa ?"

A ko : - "O bè kè."

Lamidu Soma Nyakate ka jeli kè wulila,
a nana Du Muke Tarawele ka jònkè bila sira,
fo soforow kun na, ka don furatu la.

- "Ayiwa, Ala Dungò,
ne kòni nan'i bila yan, n bè segin".

jeli baba sisòkò: lamidu soma nyakate

Du Mukè Tarawele ka jònkè y'i kanto
Lamidu Soma Nyakate ka jelikè ma,
a ko : - "Aa", a ko : "jelibà,
ne nana aw fè yan tile segin in kònò,
ne ye fèn min kòlòsi aw ka so yan,
jeliw, aw bè baara la dè.

Su mana ko, aw bè nkòni fò ;
dugu mana jè, aw bè nkòni fò ;
kab'aw man'aw bolo bò tilefafana na,
aw bè nkòni fò ;
aw man'aw bolo bò suròfana na,
aw bè nkòni fò ;
daraka, aw bè nkòni fò ;
a, jeliw, aw bè baara la.
Sanga ni waati bée, nkòni yèrè tè kòtigè."
"A", a ko :
"n y'a dòn, aw jatigikè bè baaraba kè aw ye ?

Jelibà ye Du Muke Tarawele ka jònkè Ala Dungò jaabi :

- "E, anw jatigikè in kòni nyògòn hòròn tè
ba kò n'a nyè bée.
Anw jelikè tan ni fila b'a bolo,
a ye sokè kelen kelen san ka d'an bée ma,
ka muso kelen kelen furu ka d'an bée ma,
an kana taa mògò ka du kònò,
an kana taa mògò ka dugu kònò,
an kana taa mògò ka jamana kan,
an ka nkòni fò a kelen ye.
A b'i jò n'an ka tilefafana n'an ka suròfana,
n'an ka dinyèlatigè musaka bée fajèlen ye.
An jatigikè in ye hòròn ye dè.
Muso tan ni fila bè anw bolo,
u tè daga wulilen dòn,
an yèrèw tè baara si kè ni nkònifò tè.

Nka, a fana bè sògòma daraka minèn tan ni fila d'an ma,
n'a woro tan ni fila, n'a sagamònèsogo ;
suròfana minèn tan ni fila,
n'a woro tan ni fila, n'a sagamònèsogo ;
tilefafana minèn tan ni fila,
n'a woro tan ni fila, n'a sagamònèsogo.

◦ ◦

Lamidu Soma Nyakate ka jelikè ye nin kuma in lakali
Du Muke Tarawele ka jònkè nyè na,
jònkè jòlen y'i kanto,
a ko : - "Jeliw",
a ko : "ne kòni ye fèn min dòn nin na dun,
aw b'aw nugukunkòrò nkònifò de la.
N'a y'a sòrò, nugukunkòrò nkònifò tè,
n'aw ma nkòni fò aw jatigikè ye don o don,
a tè dumuni di aw ma o don wo.
A' bè nkòni min fò a ye, a b'o dumuni sara de di.
Nka, n'aw n'a' ka ko tè,
aw b'aw sara aw jatigikè la,
k'aw bè taa
ne jatigikè Du Muke Tarawele deli Segu Nyènina ;
baana don, nyòmasa don.
Fèn o fèn, ni daba b'a cikè,
o caman bè Du Muke Tarawele fè.
N'aw y'aw sara aw jatigikè la, n'a sònna,
n'a' taara Du Muke Tarawele deli,
a bè san kelen dumuni di aw ma,
o ka fisa nin don o don nkònifò in ye."
- "A", jelikuntigi ko : "i ye tinyè fò."
A ko : "Nka, anw jatigikè ka ko ka gèlèn dè.
Nka, n'e taara ka mèen dòn, n bëna n sara a la."

walifèn nege

Jelikuntigi y'a to, fo Du Muke Tarawele
ka jònkè taalen nana kalo kelen bò.
Don dò, an bè darakadun na, an bè ka poyi fò a ye,
jelikuntigi y'i kanto a ma,
a ko : - "E, Lamidu Soma Duga Nyakate,
Magan Nyakate mòden,
Fanta Magan Nyakate mòden,
i k'a dòn, walifèn nege ye anw minè dè.
An b'a nyini i fè, an bè taa walifèn nyini.
Yanni Lamidu Soma Nyakate ka kuma,
a ka barodengansan sigilen dò y'i kanto :

- "E, jeliw,
aw ka nin ye mun de batara kuma ye ?
Sògòmadaraka minèn tan ni fila,
tilefafana minèn tan ni fila,
suròfana minèn tan ni fila,
jatigikè min b'o kè aw ye
aw bè se ka walifèn jumèn nyini,
ka tèmè o ka bulonkònòbaro kan ?"
Jelikuntigi y'i mantò,
Lamidu Soma Nyakate yèrè ma kuma.

(a tò bè bò kibaru nataw kònò)

farafin san jateminè sèbèn

	kalo 1 dònba makònò	kalo 2 dònba	kalo 3 lasiri fòlò	kalo 4 lasiri cèmancè
kari	2 9 16 23 30	7 14 21 28	6 13 20 27	4 11 18 25
ntènèn	3 10 17 24	8 15 22 29	7 14 21 28	5 12 19 26
tarata	4 11 18 25	9 16 23	8 15 22 29	6 13 20 27
araba	5 12 19 26	10 17 24	9 16 23 30	7 14 21 28
alamisa	6 13 20 27	11 18 25	10 17 24	8 15 22 29
juma	7 14 21 28	12 19 26	11 18 25	9 16 23
sibiri	1 8 15 22 29	13 20 27	12 19 26	10 17 24
	kalo 5 lasiri laban	kalo 6 arajaba	kalo 7 sunkalo makònò	kalo 8 sunkalo
kari	3 10 17 24	8 15 22 29	7 14 21 28	5 12 19 26
ntènèn	4 11 18 25	9 16 23	8 15 22 29	6 13 20 27
tarata	5 12 19 26	10 17 24	9 16 23 30	7 14 21 28
araba	6 13 20 27	11 18 25	10 17 24	8 15 22 29
alamisa	7 14 21 28	12 19 26	11 18 25	9 16 23
juma	1 8 15 22 29	13 20 27	12 19 26	10 17 24
sibiri	2 9 16 23 30	14 21 28	13 20 27	11 18 25
	kalo 9 selininnccinin kalo	kalo 10 seli furancè kalo	kalo 11 seliba kalo	kalo 12 jònminè
kari	4 11 18 25	9 16 23	8 15 22 29	6 13 20 27
ntènèn	5 12 19 26	10 17 24	9 16 23 30	7 14 21 28
tarata	6 13 20 27	11 18 25	10 17 24	8 15 22 29
araba	7 14 21 28	12 19 26	11 18 25	9 16 23 30
alamisa	1 8 15 22 29	13 20 27	12 19 26	10 17 24
juma	2 9 16 23 30	14 21 28	13 20 27	11 18 25
sibiri	3 10 17 24	15 22 29	14 21 28	12 19 26

sènèkèla k'i hakili to a la ko :

- foro labèn bè kè kalo 6 la.

- danni bè kè kalo 7 la.

seli minnu bè kè Mali kònò, n'olu jateminèn bè tubabu san jate de la,
olu bè bèn don minnu ma nyinan, o filè nin ye :

- zanwuye kalo tile fòlò, n'o ye tubabu san daminè don ye : dònba, tile 5.
- zanwuye kalo tile 20, n'o ye Mali sòròdasiw ka seli ye : dònba, tile 24.
- mè kalo tile fòlò, n'o ye baarakèlaw ka seli ye : arajaba, tile 7.
- mè kalo tile 25, n'o ye Afiriki ka seli ye : sunkalo makònò, tile 2.
- sètanburu kalo tile 22, n'o ye Mali yèrèmahàrònya seli ye : seliba kalo, tile 4.

kibaru depo legali N° 1895

san 1972 - Bamako.